

SAMLAREN

TIDSKRIFT UTGIFVEN

AF

SVENSKA
LITTERATURSÄLLSKAPETS
ARBETSUTSKOTT

TRETTIOANDRA ÅRGÅNGEN

1911

UPPSALA

ALMQVIST & WIKSELS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1911

Campus Elysii

Några bibliografiska anteckningar

af

Johannes Rudbeck.

En af dem, som hårdast drabbades af den ödesdigra Uppsala-branden anno 1702, var säkerligen gamle Olof Rudbeck, hvilken då förlorade så godt som hela upplagan af den vid tiden för branden nästan färdigtryckta fjärde delen af *Atlantican* samt en stor del af upplagan utaf tredje delen. Hans största förlust var dock, att i lågorna förtärdes det stort anlagda botaniska planschverket *Campus Elysii* eller *Glysis wald*, hvarå han och flera af hans barn samt många andra under årtal arbetat och hvarå icke så ringa kostnader blifvit nedlagda. Otvifvelaktigt hade — om branden ej kommit emellan — detta verk, som i fullständigt skick skulle innehålla alla då kända växter, beräknade till 10 à 11,000, afbildade och beskrifna efter lefvande eller i herbarier förvarade exemplar, blifvit ett den tidens märkligaste botaniska arbete.

Hvad först angår namnet å detta verk har detsamma skrivits olika: *Campi Elysii*, *Campus Elysius* och *Campus Elysii*. Att döma af andra delens titel (se nedan) är *Campi* genitivus singularis, hvilket äfven bestyrkes af några uttryck i företalet till samma del. Riktigast torde därför vara att skrifva *Campus*. Häremot kan ju dock invändas, att man såväl på svenska som latin vanligen använder pluralformen *elyseiska fälten*, *campi elysii*, och äfven Olof Rudbeck själf skrifer i ett bref (16 aug. 1701): *libro botanices seu Camporum Elysiorum primo* . . . Alla äldre författare hafva

ock användt formen *Campi Elysii*, så Linné och flera efter honom, men Schüek är den förste som öfvergått till benämningen *Campus Elysii*. *Elysii* kan antingen vara genitivus af *Elysium* eller adjektivet *elysius* i genitivus singularis eller nominativus pluralis. Om man använder formen *Campus* är sålunda att välja mellan *Elysii*, genitivus af *Elysium*, eller *elysius*. Jag har valt det förra beteckningssättet, som mest öfverensstämmer med den svenska titeln *Glysis wald*.

Arbetet med *Campus Elysii* påbörjades redan på 1670-talet och tillgick så, att man först afritade växterna, och att därpå efter dessa teckningar trästockar utskuros för att användas vid tryckningen. I de tryckta delarna äro nämligen växterna afbildade i träsnitt. Uti en år 1685 af Rudbeck affattad räkenskap¹ omnämnas, att 1,500 trästockar förfärdigats för *Campus Elysii*, om hvilka han säger "sedan haffwer mina barn dem rijtat till större dhelen, undantagandes dhee 610, som M. Samuel Buskenfelt ritat à 16 öre stycket". Men Rudbecks plan var ej allenast att utgifva från trycket detta i sanning storslagna botaniska verk utan äfven att åstadkomma en samling handritade växtafbildningar, hvilka målades i naturtrogna färger. Härom skrifver han (bilaga till bref den 13 jan. 1697) "dessutom är det stora botaniska wärcket, som jag nu i 7 åhr arbetat på i regal papper 12 stora volumina med färgor, till 6,100 stycken färdiga". Häraf följer att arbetet med ifrågasvarande färglagda planscher skulle påbörjats 1690, således åtskilliga år senare än arbetet med aftecknandet och utskärandet af de för den tryckta upplagan afsedda figurerna. Naturligtvis måste för dessa stora planers realiserande anlitas en mängd tecknare, af hvilka här nedan några namngifvas. Bland de skickligaste af dessa voro utom Olof Rudbeck d. ä:s son Olof och två döttrar Wendela och Johanna Kristina äfven två bröder Holtzbom, Andreas och Henrik. Om dessa senare skrifver Olof Rudbeck d. ä. i ett bref den 4 oktober 1699 till universitetskanslern: "eliest sosom E. G. Excellens hafver nådigast förunt begge Holtzbommarna conti-

¹ Se ANNERSTEDT, *Bref af Olof Rudbeck d. ä.*, sid. 244.

uation i deras stipendio för deras snälheet ok flijt i studierna, så ok för deras stora arbete medh botaniske figurernas affritande så med lefvandes färgor, som på de trästycken som skurna äro til att tryckas.“ Vi se här af att bröderna Holtzbom anlidades såväl för samlingen af färglagda planscher som för de för träsnidaren särskildt afsedda teckningarna.

Märkligt nog räddades undan branden och finnas ännu bevarade elfva band af de för hand ritade och färglagda teckningarna, nämligen delarna 2—12, hvilka tillhöra det de Geerska fideikommissbiblioteket på Leufsta bruk i Uppland. I företalet till den tryckta upplagan af andra delen hänvisa författarna till dessa teckningar, i det de säga: “Är nu någon begirig at låta thenna delen med sköna färgor öfwerdragas (som de kalla illuminera) så äro här på orten några snälle ynglingar til finnandes, som thet för en skiählig penning warda giörande, effter the tolf stora böcker i regal folio, som innehålla alla örter i hela werlden med lefwande färgor afritade.“ Det är väldiga folianter — bladen hålla 50 cm. i höjd och 33 cm. i bredd — bundna i pergament. De utomordentligt välgjorda växtafbildningarna bibehålla allt fortfarande sina färger lika friska och vackra, som hade de utförts helt nyligen. Bilderna, som nästan utan undantag äro anbragta å bladens framsida, uppgå i dessa elfva band till ett antal af bortåt 6,000. En mängd af bildningar äro af tecknarna signerade. De vackraste teckningarna äro utförda af Olof Rudbeck d. y., hvilkens signatur, O. R. f., har iakttagits å icke mindre än 558 ställen.¹ Af öfriga tecknare kunna här nämnas, utom de förbemälda, Filip Jakob Thelott, Olof Thelott, Samuel Buschenfelt, S. Elvin, Magnus Romell, Samuel Skunk m. fl. Detta enastående verk är visserligen väl bevaradt å sin nuvarande plats, men man kan icke undgå hysa en liffig önskan, att det blefve deponeradt i något af våra offentliga bibliotek, där det än säkrare skulle skyddas och därjämte blifva lättare tillgängligt för forskare.

¹ Enligt meddelande af E. G. Lilljebjörn.

Banden innehålla enligt M. B. Swederus, i Nordisk tidskrift 1878, hufvudsakligen följande växter:

Del II: Irideæ, Narcissineæ, Liliaceæ, Orchideæ; III: Cruciferæ, Polygoneæ, Chenopodiaceæ och Compositæ; IV: Compositæ, Fumariaceæ, Umbelliferæ, Valerianæ; V: Solanaceæ, Papaveraceæ, Ranunculaceæ, Aroideæ; VI: Violarieæ, Alsinaceæ, Labiatæ, Personatæ, Primulaceæ; VII: Primulaceæ, Boragineæ, Compositæ, Crassulaceæ, Euphorbiaceæ; VIII: Convolvulaceæ, Primulaceæ, Ranunculaceæ, Liliaceæ, Cucurbitaceæ, Papilionaceæ; IX: Rubiaceæ, Papilionaceæ; X: sporrväxter, stråldjur, Cynarocephalæ; XI: Papilionaceæ, "Arbores"; XII. Rosifloræ, Ribesiaceæ, Cacteæ, Ericineæ, Coniferæ, Palmeæ m. fl.

De många bildernas utskärande i trä var gifvetvis ett både svårt och tidsödande arbete, som fortskred långsamt och ofta var nära att afbrytas i brist på medel. Emellertid fanns en mecenat, grefve Karl Oxenstierna, som lämnade bidrag till "formsnidarens" aflönande. Han skänkte sålunda för detta ändamål 1678 502 daler kopparmynt, 1679 668 dlr, 1680 460 dlr, 1681 500 dlr, 1682 och närmast följande år 600 dlr årligen. Sedan synes dock understödet hafva indragits, ty Olof Rudbeck d. ä. skrifver den 19 mars 1685 till Oxenstiernas bokhållare Petter Olsson och beklagar sig öfver, att medlen till det botaniska verket "äro uptagne til munteringh" och att formsnidaren tillskrifvit Rudbeck ett "skamlöst bref säiandes migh wilia låta honom och hans hustru, som sittia med 5 små barn, swälta ihäl... han (formsnidaren) är wäl en mecta mestare att skiära, men ok temligh hetsick ok owättigh." Frikostiga bidrag lämnades äfven af Uppsala akademi, Karl XI och Magnus Gabriel De la Gardie. Rudbeck talar på flera ställen i sina bref om formsnidaren dock utan att närmare angifva, hvem han var. Dennes namn är dock bevaradt, han hette Johan Kristoffer Höjer,¹ och han användes under många år af Rudbeck, för det "stora botaniska verket". Sålunda omnämner Rudbeck att under åren 1678—januari 1685 i trä skurits 1,500 figurer, i mars 1685

¹ Ett kvitto af Höjer d. 5 jan. 1685 för utskärning af 1,500 figurer till det

voro 1,600 färdigskurna och i december samma år 1,800 figurer. I februari 1687 hade antalet trästockar stigit till 2,000. Under år 1696 förfärdigades 229 figurer, som kostade med päronträ, sågningen, hyflingen, poleringen, ritningen, skärningen, korrektur och papper 5 daler stycket (bil. till bref d. 13 jan. 1697). Ända till 1695 synes Höjer ensam hafva haft detta arbete om hand. Under åren 1695—1696 hade han ett biträde. 3,200 figurer voro då utskurna. År 1697 lyckades Rudbeck utverka anslag till ytterligare fyra formsnidare, bland hvilka voro de förenämnda bröderna Filip Jakob och Olof Thelott.

Vi skola nu öfvergå till de delar af Campus Elysii, som kommo under pressen.

Andra delen.

Den del, som först utgafs från trycket, var del 2, och Rudbeck angifver i denna dels företal anledningen till, hvarför man gjorde början med denna och ej del 1. Orsaken var att del 2 innehöll växter, som kunde göra anspråk på mera allmänt intresse såsom narcisser, hyacinter, tulpaner och liljor, medan del 1 innehöll hufvudsakligen olika slags gräs. Tryckningen af del 2 begynte 1696, hvilket år 4 ark trycktes. Upplagans storlek var 300 ex. på vanligt tryckpapper utan vattenstämpel, hvarjämte 10 ex. trycktes på af konungen skänkta 2 ris "fint regal skrifpapper". Detta senare papper har en vattenstämpel: en vapensköld, hvaröfver en lilja. Äfven förekomma, såsom vattenstämpel, bokstäfverna: LLAR. Så vidare raskt fortskred emellertid ej tryckningen, ty i januari 1700 voro endast 30 ark färdiga, men i mars samma år hade man dock fått 51 ark tryckta, och arbetet blef fullbordadt på hösten 1701, då det utkom med denna titel:

botaniska verket är aftryckt hos ANNERSTEDT, s. 244. Höjer fick för dessa 3 daler kopparmynt per styck jämte någon extra ersättning.

Campi Elysii liber secundus, opera Olai Rudbeckii, patris & filii, editus. Upsalæ. Den andre delen af *Uthvis wald* igenom Olof Rudbäck, fadren och sonen, utgången och tryckt uti Uppsala år 1701.

Stor folio, 244 sidor (4 opag. + 1 — 239 + 1 hvit). Tryckningen utfördes å det Rudbeckska tryckeriet. De opagerade sidorna i början innehålla utom titeln ett företal på latin och svenska å två sidor samt en förteckning å de i arbetet citerade botaniska verken, 154 till antalet. I öfrigt innehåller denna del träsnittsaffbildningar af 623 växter. Några figurer äro signerade, såsom å sid. 93 AH (= Andreas Holtzbom), sid. 95 WR (= Wendela Rudbeck) och JCR (= Johanna Christina Rudbeck), sid. 180 PJT (= Philip Jacob Thelott) och sid. 226 OR (= Olof Rudbeck). Vid affbildningarna förekomma växternas namn på latin och svenska jämte beskrifningar och en del andra uppgifter.

Då tryckningen afslutades en kort tid före den ofvan omnämnda Uppsala-branden, som i maj 1702 lade en stor del af den gamla lärdomsstaden i aska och äfven förstörde den kvarliggande delen af Campus Elysii-upplagan, är gifvet, att ej så många ex. af del 2 hunnit spridas och sålunda lyckats undgå elden. För närvarande äro endast följande nitton ex. kända hvilka tillhöra:

H. M:t Konungen 1 ex. (har tillhört konung Oskar II); Kungl. biblioteket i Stockholm 3 ex. (1 ex. från Rosenadlerska bibl., 1 ex. från Rålambska bibl., 1 ex. defekt); Vetenskapsakademiens bibliotek 1 ex. (Bergianska bibl.); Karolinska institutets bibliotek 1 ex. (defekt, från Sundhetskolegium); Uppsala universitets bibliotek 1 ex. (har tillhört grefve J. Cronstedt); Lunds universitets bibliotek 1 ex.; Linköpings gymnasiebibliotek 1 ex. (har tillhört bergsrådet N. Dahlberg); Säfstaholms bibliotek, grefve Bonde, 1 ex. (från Hesselby 1756); Ericssbergs bibliotek, frih. Bonde, 1 ex. (från G. E. Klemming); Leufsta bruks bibliotek, frih. de Geer, 1 ex. (har tillhört Olof Rudbeck); Skoklosters bibliotek, grefve Brahe, 1 ex. (har tillhört O. J. Broman); frih. Joh. Rudbeck 1 ex. (från L. O. Fägerstens auktion 1848, 40 rdr., har tillhört frih. R. C. G. Rudbeck); Kejsrerliga biblioteket i Petersburg 1 ex. (har tillhört prof. K. P.

Thunberg och J. P. von Suchtelen); British museum i London 1 ex. (har tillhört J. Banks); Oxfords universitetsbibliotek 1 ex. (har tillhört W. Sherard); Linnean Society i London 1 ex. (har tillhört Carl v. Linné); Brera-biblioteket i Milano 1 ex.

Af de tio ex., som trycktes på bättre papper, äro, så vidt jag har mig bekant, tre ex. i behåll, nämligen det Rålamska i Kungl. biblioteket i Stockholm, Uppsala universitets biblioteks ex. och Leufstaexemplaret. Uppsala-exemplaret är det vackraste och har storleken 506×307 mm., då vanliga storleken är omkr. 450×280 mm. I bokauktionskatalogen öfver Olof Rudbeck d. y:s boksamling, såld 1741, finnes ej upptaget något ex. af Campus Elysii. De honom och hans fader en gång tillhöriga ex. hade tydligen då redan bytt ägare.

Ett ex. af del 2 såldes från Uppsala universitetsbibliotek för 5 rdr 26 sk. 8 rst. enligt konsistorii protokollet den 28 mars 1778. Möjligen är detta samma ex., som gick å Aurivillius auktion 1787 och sedermera å Fägerstens auktion (se ofvan). För öfrigt hafva ex. sålts å följande auktioner: Peringskölds 1726, G. Benzeltiernas 1747, Erik Henriksson Ströms 1749, C. U. Hiernes 1750, C. Ehrenpreus' 1761 (95 rdr), C. H. Wattrangs 1767, G. Ruuths 1767 Vult von Steijerns 1768 och C. Alströmers 1846. Antagligen har ett och samma ex. förekommit på flera af dessa auktioner. J. E. Wikström, *Conspectus litteraturæ botanicæ*, uppgifver, att ex. funnits hos grefve Clas Fleming (finnes ej nu i Uppsala) samt i fyra utländska enskilda samlingar. Hvar dessa 5 ex. nu finnas, har jag ej kunnat utreda.

Första delen.

Tryckningen af denna del, jämväl utförd å det Rudbeckska tryckeriet i Uppsala, påbörjades redan innan den andra delen blef utgifven och var halffärdig i september 1701. Under våren näst-påföljande året hade man tryckt 56. ark, då den stora eldsvådan för alltid afbröt tryckningen och så när som på ett par exemplar förstörde hela upplagan af denna del. Någon titel finnes icke.

Formatet är detsamma som för den först tryckta delen och sidorna äro paginerade 1—224. Sidan 42 är felaktigt paginerad med 46, sidan 123 med 125 och sidan 126 med 124. Vi finna i denna del 558 växtformer afbildade, till största delen Gramineæ, några Cyperaceæ m. fl. Äfven i denna del äro några bilder signerade, såsom å sid. 6, 7, 13, 19, 22—24, 28, 29 och 31 WR (= Wendela Rudbeck), sid. 4, 8, 10, 22, 31 och 36 JCR (= Johanna Christina Rudbeck), sid. 65 OT (= Olof Thelott), sid. 127 i monogram PJT (= Philip Jacob Thelott) och sid. 24—26, 28, 36, 52, 58 och 68 SBF (= Samuel Buschenfelt).

Utom några lösa blad äro endast två exemplar af denna del kända, i Kungl. biblioteket i Stockholm och i Leufsta bruks fideikommissbibliotek, och då dessa erbjuda åtskilligt af intresse skola vi något närmare beskrifva desamma.

Kungl. bibliotekets exemplar innehades i början af 1700-talet af Erik Benzelius d. y. men utlånades i början af 1720-talet till den engelske botanisten W. Sherard, med hvilkens boksamling detsamma, efter Sherards död, kom till Oxfords universitets bibliotek. Sedan G. E. Klemming vid granskning af några i Benzelisiska brefsamlingen i Linköpings bibliotek befintliga bref från Sherard¹ upptäckt, att exemplaret icke skänkts utan endast lånats till denne, lyckades man återförvärfva exemplaret till Sverige. Till Kungl. biblioteket öfverlämnades det den 12 januari 1863. Exemplaret är emellertid icke fullständigt, enär sid. 41—48 saknas och äro ersatta med handskrifna sidor. Det är tryckt på vanligt tryckpapper utan vattenstämpel.

Ett andra exemplar af första delen, som tillhört Olof Rudbeck d. y., försåldes till hofmarskalken friherre Carl de Geer på Leufsta (född 1720, död 1778), men under en lång tid synes dess tillvaro å Leufsta hafva undgått forskares uppmärksamhet. J. E. Wikström beskrifver i sin *Conspectus litt. bot.* sid. 228, huru vid ett besök i Leufstabiblioteket 1811 detta exemplar icke kunde anträffas. Emellertid har detsamma där återfunnits. Båda delarna 1—2 äro in-

¹ Dessa bref daterade London 15 okt. 1723, 13 okt. 1724 och 27 juli 1725 finnas i fotolitografiskt aftryck i Kungl. biblioteket.

bundna i ett pergamentband. Sidorna 1—120 af första delen äro tryckta på det bättre papperet, hvarå, såsom ofvan är nämndt, några exemplar af del 2 blefvo tryckta. Däremot äro de återstående sidorna tryckta på vanligt tryckpapper utan vattenstämpel. Dessa sistnämnda sidor bära på flera ställen märken efter brandrök, säkerligen ett minne af den stora Uppsala-brandens giriga lågor, hvilka dock i detta fall gingo miste om sitt rof.

I två afseenden är Leufsta-exemplaret ett unicum.

Först och främst finnas här de i Stockholmsexemplaret saknade sid. 41—48, hvilka sålunda endast finnas i detta å Leufsta förvarade exemplar. De motsvarande, handskrifna sidorna i Stockholmsexemplaret synes vara kopierade efter samma tryck som Leufstaexemplaret och på 1700-talet. Således togs afskriften, om ej ett tredje exemplar existerat efter branden, innan Stockholmsexemplaret gjorde resan till England, antagligen redan före dess utlämnande till Benzelius.

Därjämte är att märka, att sid. 1—40 i Leufsta-exemplaret icke äro af samma sättning som motsvarande sidor i Stockholmsexemplaret, utan föreligga i en hittills icke observerad, ny upplaga. Träsnitten å dessa sidor äro i båda ex. sida för sida desamma, dock har den olikheten bemärkts, att de båda figurerna å sid. 21 i Leufsta-exemplaret äro signerade SBF och WR, då de däremot i det andra ex. äro utan signaturer. Texten företer däremot en hel del olikheter och är i Leufsta-exemplaret fullständigare, så t. ex. äro åtskilliga citerade författares namn här ej så starkt förkortade som i Stockholmsexemplaret. Detta senare ex. synes tillhöra den första upplagan, till bevis hvarför kan, utöfver nyssnämnda olikhet i texten, anföras följande:

å sid. 33 äro i Stockholmsexemplaret under de båda sista figurerna tryckta orden: longiore B & longiore A, hvilka i Leufsta-exemplaret äro rättade till: longiore A & brevior B;

å sid. 35 står i Stockholmsexemplaret orätt: n:r XXII, som i det andra ex. är rättadt till XXVII, o. s. v.

De båda upplagornas förekomst kan möjligen förklaras sålunda, att man först börjat trycka del 1 men afbrutit tryckningen med

sid. 40 för att i stället trycka del 2; när sedan del 1 skulle utgifvas, har man tryckt om denna del från början.

Utom de nu beskrifna två exemplaren finnas endast några lösa blad i behåll af del 1, nämligen:

i Uppsala universitets bibliotek sex blad, innehållande sidorna 11—14 och 25—32,

hos frih. Joh. Rudbeck fyra blad, sid. 25—32, och

i British museum likaledes fyra blad, sid. 25—32.

Samtliga dessa blad äro af samma upplaga som Leufsta-exemplaret, men tryckta på vanligt tryckpapper.

Enligt J. E. Wikström, a. a., ägde äfven grefve von Suchtelen af del 1 tolf blad, sid. 9—16, 25—32, 99—102, 130 och 135(?), hvilka förut tillhört professor K. P. Thunberg. Dessa blad torde nu, om de finnas kvar, innehafvas af Kejserliga biblioteket i Petersburg.

Hos några författare har förekommit uppgiften, att af del 1 skulle existera ännu ett tredje ex. (se Wikström). Denna uppgift vinner ett visst stöd däraf, att uti den i Stochholm år 1757 tryckta katalogen öfver Olof Joh. Bromans boksamling å sid. 56 finnes upptaget: Ol. Rudbeckii patr. & fil. Campi Elysii, tom I & II, Ups. 1701. Bromans boksamling såldes på auktion i Uppsala år 1761 efter en detta år nytryckt förteckning, i hvilken emellertid icke förekommer något ex. af Campus Elysii. Uppgiften om "tom I" i den förra katalogen är troligen ett misstag. Broman omnämner i ett af honom på 1720—1730-talen skrivet arbete, att han af Olof Rudbeck d. ä. erhållit *Atlantican* och dennes "*Glysisvallurs 2: del*".¹ Hade Broman jämväl fått första delen af *Campus Elysii*, skulle han säkerligen ej glömt omnämna detta. Bromans ex. af del 2 finnes nu å Skokloster. Tillsvidare torde man få anse, att något tredje ex. af del 1 icke existerar.

Olof Rudbeck d. ä. uppger att i Uppsalabranden förstördes, utom de tryckta upplagorna, 6,000 å 7,000 för det botaniska verket färdigskurna träsnitts-stockar, och härigenom omöjliggjordes utgifvandet af nya upplagor eller fortsättningen. Emellertid råd-

¹ Se *Samlaren*, årg. 1897, sid. 38.

dades undan elden en mindre del af stockarna, hvilka synas hafva kommit i olika händer. Åtskilliga af dem, omkring 130 stycken, innehades af Linné, efter hvilkens död omkring 90 stycken med Linnés öfriga samlingar på 1780-talet försåldes till engelsmannen James Edvard Smith i London.

Dessa trästockar hafva två gånger blifvit reproducerade.

Katalogen öfver Linnean Societys bibliotek i London upptager under Olof Rudbecks namn: *Campi Elysii, Liber primus, Icones 21* (ectypa). Då af denna anteckning icke tydligt framgår, hvad som därmed afses, begärde jag för någon tid sedan att få hitlåna dessa i litteraturen förut ej omnämnda "icones", hvilket äfven välvilligt beviljades af bibliotekets föreståndare. De befunnos utgöra en foliant, i halffranskt band med rygg och hörn af grönt skinn. Å ryggen är denna titel anbragt: Rudbeck, *Proofs for Campi Elysii lib. 1*. Volymen består af 22 (ej 21) ark eller 44 blad i storleken 33×20 cm. Papperet har en vattenstämpel: ett monogram af bokstäfverna I och S, omgifvet af en bladkrans, hvarå en krona. Denna vattenstämpel har storleken 8×6 cm. Å bladen finnas aftryck af 134 för Campus Elysii utförda trästockar. Träsnitten förekomma endast å arkens ena sida. Text saknas, men förekommer denna handskrifna titel: *Icones XXI ex tomo 1° operis rarissimi Olavi Rudbeckii Campi Elysii dicti*. E bibl. Linn. 1784. Figurerna äro, i den ordning de förekomma, numrerade med blyerts 1—134 (n:r 71 innehåller två olika figurer, hvadan antalet figurer i nedanstående tabell blifver 135). N:r 19 och 20 saknas numera. I samma band finnes äfven en af Smith uppgjord förteckning å träsnitten, hvilken upptager de nu saknade n:r 19 och 20. Dessa nu ifrågavarande 134 träsnitt synas hafva medföljt Linné-samlingarna till London (jämte en hel del af Olof Rudbeck d. ä:s och d. y:s tryckta arbeten) och utgöra antagligen ett aftryck, som gjorts här i Sverige (af Linné?). Härför talar ju den omständigheten, att samlingen omfattar 134 n:r eller ungefärligen det antal stockar som Linné ägde, medan Smith endast erhöll omkring 90 stockar.

Dessa sistnämnda blefvo af Smith utgifna 1789 med denna titel:

Reliquiæ Rudbeckianæ sive Camporum Elysiorum libri primi, olim ab Olao Rudbeckio patre et filio, Upsaliæ anno 1702 editi, quæ supersunt, adjectis nominibus Linnæanis. Accedunt aliæ quædam icones cæteris voluminibus Rudbeckianis aut destinatæ, aut certe haud omnino alienæ, hactenus ineditæ. Cura Jacobi Edvardi Smith. Londini, MDCCLXXXIX. Impensis editoris.

Stor folio, 44 sidor (8 opag. + 1 — 35 + 1 hvit). Å blad 2 en dedikation till professor Johan Gustaf Acrel i Uppsala; å blad 3 ett förord dat. april 1789, däri Smith redogör för Campi Elysii öde; å blad 4 index. Därefter äro å pag. 1—35 trästockarna aftryckta med hänvisningar till Campus Elysii del 1 för dem, som där förekomma. Upplagans storlek är mig obekant, men torde ex. däraf vara tämligen sällsynta.

Af nedanstående tabell framgår, hvilka figurer förefinnas i de båda upplagorna, den äldre kallad: "Icones", den senare af Smith utgifna: "Reliquiæ Rudbeckianæ". Figurerna äro upptagna i den ordning de hafva i Campus Elysii.

Campus Elysii I			Campus Elysii I			Campus Elysii I					
		Icones	Reliquiæ Rudb.			Icones	Reliquiæ Rudb.			Icones	Reliquiæ Rudb.
sid.	fig.	n:r	sid.	sid.	fig.	n:r	sid.	sid.	fig.	n:r	sid.
56,	XXVII	57	1	62,	IV	4	4	74,	I	74	8
56,	XXVIII	127	1	63,	VIII	29	4	75,	II	81	—
56,	XXIX	46	1	63,	I	24	5	75,	III	36	—
57,	XXXI	11	2	63,	III	98	—	75,	IV	38	—
57,	XXXIII	13	2	64,	V	41	5	76,	V	113	—
57,	XXXIV	15	2	64,	VII	8	5	76,	VI (V)	28	8
57,	XXXV	45	—	65,	IX	59	6	76,	I	34	8
57,	XXXVI	18	3	65,	X	91	6	77,	IV	117	9
57,	XXXVII	92	3	65,	XI	48	—	77,	V	17	9
60,	I	112	3	66,	XII	35	6	77,	VI	94	9
60,	II	111	—	67,	XIII	78	—	77,	I	79	10
60,	III	108	3	67,	I	6,119	7	79,	IV	66	11
61,	VI	68	—	70,	VI	72	7	79,	VI	86,87	11
61,	IX	114	4	70,	VII	67	—	80,	I	76	11
61,	X	50	—	71,	VIII	106	—	80,	I	71	12
62,	II	82	—	72,	XIII	128	7	80,	II	71	12

Campus Elysii I			Campus Elysii I			Campus Elysii I			
sid.	fig.	n:r	sid.	fig.	n:r	sid.	fig.	n:r	
81, III		118	12	95, XI	23	20	107, V	116	—
81, I		121	12	95, XII	3	20	108, X	63	28
81, III		129	13	96, XIII	107	20	108, I	84	29
82, V		2	—	96, XIII	5	21	109, I	115	29
82, VII		88	—	98, 3	73	—	110, II	133	—
82, VIII		93	13	99, II	39, 131	22	111, II (I)	27	—
83, IX		47	13	99, III	85, 125	22	112, III	80	30
84, I		75	14	100, IV	26	—	—	16	31
84, II		31	—	100, V	52	—	—	54	21
85, III		70	14	100, VI	55	23	—	60	31
85, IV		33	14	100, VII	58	—	—	90	32
85, VI		99	15	100, VIII	105	—	—	100	32
86, VII		37	15	100, IX	9	23	—	126	21
86, VII		20	—	101, X	122	—	—	30	—
87, VIII		110	16	101, II	69	—	—	43	—
87, VIII		53	—	102, III	25	23	—	44	—
87, IX		109	16	102, IV	104	24	—	51	—
88, XII		40	—	103, VII	124	—	—	101	—
89, XIV		132	—	103, VIII	7	24	—	102	—
89, XV		65	16	103, X	123	24	—	130	—
90, XVII		97	—	103, XI	83	25	—	134	—
91, XX		95	17	103, XII	89	25	—	—	33
91, XXI		77	17	104, XIV	42	25	—	—	33
92, XXII		120	17	104, I	19	26	—	—	34
92, I		32	18	105, IV	14	—	—	—	35
92, II		64	—	105, III	1	—	—	—	35
93, III		61	18	106, VI	22	27	—	—	35
93, V		56	19	107, VII	49	—	—	—	35
94, VI		62	19	107, I	103	27	Summa 135 92		
94, VIII		96	—	107, III	10	28			
95, X		21	19	107, IV	12	28			

Af ofvanstående tabell framgår sålunda, att af de 135 figurerna i Icones finnas:

i Campus Elysii, del 1, 121; i Reliquiæ Rudbeckianæ, men ej i Campus Elysii, 6; hvarken i Campus Elysii eller i Reliquiæ Rudbeckianæ 8.

Utaf de 92 figurerna i Reliquiæ Rudbeckianæ förekomma:

i Campus Elysii och i Icones 79; i Icones, men ej i Campus Elysii, 6; hvarken i Campus Elysii eller i Icones 7.

Af de 6 figurer, som återfinnas i *Icones* och i *Reliquiæ Rudbeckianæ* men ej i *Campus Elysii*, finnas liknande, fast ej samma: två å sid. 21 i *Reliquiæ Rudbeckianæ* uti *Campus Elysii* del 1 sid. 98 I och II; samt en å sid. 32 i R. R. uti *Campus Elysii* del 2 sid. 38 II, Därjämte var en afsedd att förekomma i *Campus Elysii* del 3 och en i del 8.

Af de 8 figurerna i *Icones*, som saknas i *Campus Elysii* och i *Reliquiæ Rudbeckianæ*, utgöra n:r 30, 44 och 51 några blad, n:r 43 barr och 101, 102, 130 och 134 olika slags gräs.

Af de 7 figurer, som äro afbildade i *Reliquiæ Rudbeckianæ* sid. 33—35, och hvilka hvarken finnas i *Campus Elysii* eller i *Icones*, förekomma 4 i *Atlantican* del 3.¹

¹ Då originalupplagan af första delen 1863 återbördades till Sverige, ingick som villkor i aftalet, att Oxfordsbiblioteket skulle erhålla ett aftryck af densamma. G. E. Klemming lät också omedelbart, efter sedan Kungl. biblioteket mottagit den dyrbara volymen, ombestyrta utgifvandet af en fotolitografisk upplaga efter — såsom han antog — »det enda originalexemplaret». Att ett andra och fullständigare exemplar existerade å Leufsta, visste man då ej. Den nya upplagan blef färdig i september 1863 och utkom med följande efter andra delen kopierade titel:

Campi Elysii liber primus, opera Olai Rudbeckii, patris & filii, editus.
Upsalæ. Thjen första delen af *Ölfvis wald* igenom Olof Rudbäck, jäbren och jonen, utgången och tryckt uti Uppsala åhr 1702.

Stor folio, 226 sidor (2 opag. + 1 — 224). Tryckt hos P. H. Mandel i Stockholm i endast 20 exemplar. Tryckningskostnaden belöpte sig till 880 rdr. 80 öre. Priset per ex. var 72 rdr (100 francs, 4 pund st.). Upplagan blef fördelad på följande sätt enligt anteckningar i Kungl. biblioteket:

Konung Karl XV (antagligen det ena af de två nu i Kungl. biblioteket i Stockholm befintliga ex.) 1 ex.; Prins Oskar (Oskar II) nu i H. M. Konungens bibliotek 1 ex.; Kungl. biblioteket i Stockholm 1 ex.; Vetenskapsakademiens bibliotek 1 ex.; Karolinska institutets bibliotek (finnes ej där) 1 ex.; Uppsala universitets bibliotek 1 ex.; Lunds universitets bibliotek 1 ex.; Linköpings gymnasie bibliotek 1 ex.; Säfstaholms bibliotek 1 ex.; Ericssbergs bibliotek 1 ex.; friherre R. C. G. Rudbeck (nu hos frih. Joh. Rudbeck) 1 ex.; Kejsrerliga biblioteket i Petersburg 1 ex.; Oxfords universitets bibliotek 1 ex.; Kristiania universitets bibliotek 1 ex.; Kejsrerliga biblioteket i Paris 1 ex.; Kejsrerliga biblioteket i Wien 1 ex.; grefve L. Manderström (såldes å dennes auktion för 50 rdr till Finspångs bibliotek, nu Norrköpings stads) 1 ex.; grefve R. Cederström (nuvarande ägare obekant) 1 ex.; grefve P. Riant (nu i Amerika) 1 ex.; friherre Johan Nordenfalk (Löfsta i Södermanland) 1 ex. Summa 20 ex.

De flesta exemplaren trycktes på tjockt, holländskt papper, men några (H. M. Konungens, Kungl. bibliotekets, Uppsala och Ericssbergs) å tunnare tryckpapper.